

Tárgyleírás

Tárgy neve: Tudományelmélet és tudományfilozófia

Tárgyfelelős neve: Mándi Tibor

Tárgyfelelős tudományos fokozata: PhD

Tárgyfelelős MAB szerinti akkreditációs státusza: ELTE A-típusú nyilatkozat

Az oktatás célja: A hallgató megismeri a tudományelmélet és tudományfilozófia kiemelkedő szerzőit és meghatározó elméleteit, különös tekintettel tudomány és nem-tudomány elhatárolásának problémájára, illetve a tudományos gondolkodás és a tudományos kutatómunka jellegadó sajátosságaira. Képes lesz önállóan reflektálni és véleményt alkotni az előbbiektől felvetett demarkációs és módszertani kérdésekben, mind saját kutatómunkájának, mind a tudományos intézményrendszer egésze működésének vonatkozásában. Mindezek révén alkalmassá válik önálló, elméletileg is reflektált tudományos tevékenység végzésére, illetve a tudományos közösség tagjaként a kutatói autonómia felelős gyakorlására.

Az oktatás tartalma: Klasszikus filozófia és modern társadalomtudomány viszonya, a társadalomtudományok értékmentességének problémája. Karl Popper falszifikációs és Thomas Kuhn paradigmaelmélete, „normál tudomány” és a tudományos forradalmak viszonya. Paul Feyerabend módszertani anarchizmusa. Lakatos Imre szintéziskísérlete: a tudományos kutatási programok elmélete. Friedrich Hayek a „szcientizmus” veszélyeiről, a természet- és társadalomtudományok módszertanának különbözőségéről. Polányi Mihály a „hallgatólagos”, illetve „személyes” tudás szerepéről és a tudományos közösség szerkezetéről. A tudomány művelésének elméleti kihívásai napjainkban, különös tekintettel a politikatudományra.

A számonkérés és értékelés rendszere: Az egyes órákra írott, kritikai jellegű szakirodalmi összefoglalók („*position paperek*”), illetve az órai beszélgetésekbe, vitákba való aktív bekapcsolódás alapján adott gyakorlati jegy. Vizsga jellegű számonkérés a komplex vizsga keretében.

Kötelező és ajánlott irodalom:

1. Platón: *Az állam*. Gondolat, Budapest, 1988.
2. Max Weber: A tudomány mint hivatás. In: *Tanulmányok*. Osiris, Budapest, 1998.
3. Herbert J. Storing (ed.): *Essays on the Scientific Study of Politics*. Holt, Reinhart and Winston, 1962.
4. John H. Schaar – Sheldon S. Wolin: Essays on the Scientific Study of Politics: A Critique. *The American Political Science Review*, Vol. 57, No. 1 (Mar., 1963), pp. 125-150.
5. Herbert J. Storing et al: Replies to Schaar and Wolin. *The American Political Science Review*, Vol. 57, No. 1 (Mar., 1963), pp. 151-160.
6. Benjamin R. Barber: The Politics of Political Science: "Value-free" Theory and the Wolin-Strauss Dust-Up of 1963. *The American Political Science Review*, Vol. 100, No. 4 (Nov., 2006), pp. 539-545.

7. Karl R. Popper: *A tudományos kutatás logikája*. Európa, Budapest, 1997.
8. Thomas S. Kuhn: *A tudományos forradalmak szerkezete*. Osiris, Budapest, 2002.
9. Karl R. Popper: *A historicizmus nyomorúsága*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.
10. Karl R. Popper: *A nyitott társadalom és ellenségei*. Balassi Kiadó, Budapest, 2001.
11. Paul Feyerabend: *A módszer ellen*. Atlantisz, Budapest, 2002.
12. Imre Lakatos: *The Methodology of Scientific Research Programmes. Philosophical Papers Volume I*. Cambridge University Press, Cambridge, 1978.
13. Imre Lakatos – Paul Feyerabend: *For and Against Method*. Edited and with an Introduction by Matteo Motterlini. The University of Chicago Press, Chicago, 1999.
14. Forrai Gábor: Lakatos Imre tudományfilozófiája: vázlat. *Replika* 23–24 (1996), 7–17.
<https://www.replika.hu/replika/23-24>
15. Lee Congdon: Bűn és büntelenség. Az ismeretlen Lakatos Imre. *Replika* 29 (1998), 7–23.
<https://www.replika.hu/replika/29>
16. F. A. Hayek: *The Counter-Revolution of Science. Studies in the Abuse of Reason*. The Free Press, Glencoe, Ill., 1952.
17. Polányi Mihály: Hallgatóságos tudás. In: *Tudomány és ember*. Argumentum, Budapest, 1997. 169-187.
18. Polányi Mihály: *Személyes tudás I-II*. Atlantisz, Budapest, 1994.
19. Michael Polányi: The Republic of Science: Its Political and Economic Theory (Minerva Classics). *Minerva*, 2000, Vol. 38, No. 1 (2000), pp. 1-32.
20. Palló Gábor: Párhuzamok és metszéspontok: Lakatos Imre és Polányi Mihály: *Replika* 23–24 (1996), 39–50. <https://www.replika.hu/replika/23-24>
21. Robert E. Goodin: The State of the Discipline, the Discipline of the State. In: Robert E. Goodin (ed.): *The Oxford Handbook of Political Science*. Oxford University Press, Oxford, 2011. 1-81.
22. Vivien Lowndes – David Marsh – Gerry Stoker (szerk.): *Theory and Methods in Political Science*. 4th Edition. Palgrave Macmillan, 2018.
23. Bo Rothstein: Is Political Science Producing Technically Competent Barbarians? *European Political Science* 2005/4. 3-13.
24. Lawrence M. Mead: Scholasticism in Political Science. *Perspectives on Politics*. 2010/2. 453-464.